

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Hujus nominis, Missa, etymologia, & antiquitas explicantur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

alius Sacerdos adfit. Id verò laico nullatenus est concedendum: nam cui con licet aliis ministrare hoc sacramentum, nec sibi ministrare licet.

20 Dices, Antiquus mos fuit in Ecclesia, ut fideles Eucharistiam à Sacerdote acceptam, propriis manibus fumerent, viri nudis manibus, foeminae nitido linteolo obvolutis, ut testatur Baronius anno Christi 57. num. 42. & colligitur ex Basilio in Epistola ad Caesariam Patritiam, & ex Cyrillo Hierosolymitano Catechesi mystagogicâ 5. ubi sic ait: *Non expansis manuum volis cecede. sed sinistram veluti sedem quandam supponens dextra qua tantum Regem suscipiunt est concava manus corpus Christi suscipe.* Hinc sermone de lapsis refert Cyprianus, aliquem cum manibus immundis Eucharistiam sibi à Sacerdote datam receperit, nihil in ipsis nisi cinerem invenisse: Ergo etiam nunc potest laicus, saltem in casu necessitatis, sibi ipsi Eucharistiam ministrare. Unde præterito sæculo, Maria Stuart, Regina Scotiae, martyrium subitura, & impia Elizabethæ iussu mortem passura, Eucharistiam propriis manibus sumpsit, ut refert P. Nicolaus Causinus in historia martyrii ejusdem Reginae.

21 Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: tum quia tunc nulla de tali communionis usu extabat prohibitio, uti extat nunc: tum etiam, quia caeremonia illa quæ antiquitus fervebatur, ut communicaturi acceptam Eucharistiam è manibus Sacerdotis ipsi sibi ori applicarent, non erat propriè Eucharistiae administratio, sed applicatio potius ad os ipsius communicaturi: sicut quando communicans lingua vel digito applicat sumptum sacramentum, ut illud commodè deglutiat: ministrare enim propriè est ipsum sacramentum tribuere, ac donare, quod solum exercebat Sacerdos, tribuendo Eucharistiam communicaturo, ut ipse sibi ad proprium os illam applicaret. Ad exemplum verò Reginae Scotiae, respondeo cum illa dispensatum fuisse à Pio V. ut Causinus libro citato asserit.

DISPUTATIO XI.

De sacrificio Missæ.

Ad quaestionem 83, Divi Thomæ.

Sicut in veteri testamento Agnus paschalis non solum habuit rationem sacramenti, sed etiam sacrificii; ita & in nova lege Eucharistia utramque sortitur rationem, cum non solum instituta sit in salutem animarum nostrarum, ut cætera sacramenta, sed etiam in peculiarem cultum Dei, quomodo habet rationem sacrificii, quo supremum ipsius dominium, & potestatem quam habet in vitam & in mortem omnium protestamur. De Eucharistia in ratione sacramenti considerata, hucusque disputavimus; nunc superest nobis agendum de Missæ Sacrificio, circa quod variz & celebres occurrunt difficultates & controversiæ, breviter hic discutiendæ. Plura verò quæ de sacrificio in communi, variisque ejus speciebus, aliqui Theologi hic fusè expendunt, prætermittimus, quia de his sufficienter egimus in Tractatu de quatuor Virtutibus Cardinalibus, explicando actus externos religionis, inter quos sacrificium præcipuum locum obtinet.

Disp. 3.
Art. 3.

ARTICULUS PRIMUS.

An Missa, seu celebratio Eucharistiae, sit vere ac propriè sacrificium?

§. I.

Hujus nominis, Missa, ætymologia, & antiquitas explicatur.

Nomine Missæ actio illa sacra intelligitur, qua in Ecclesia Catholica cõstituitur Eucharistia, multis præcedentibus & subsequentibus precibus, & caeremoniis, quam actionem Græci *Leuegiam* vocant. Difficultas verò & controversia inter Auctores, an vox illa *Missa* Hebraica sit, vel Latina? Hebraicam esse docet Conciliū Senonense in decretis fidei cap. 11 tenent; plures Scipiones cum Cardinali Baronio tomo 1. anno Christi 1599. ubi hæc scribit: *Neque tamen prætermittendum, quod cum multa sint hujus sacrificii nomina, illud est antiquissimum, & apud Latinos usitatum, atque frequentius, Missa, quod quidem (sicut & Christiana fides proficitur) ex Hebraica, vel Chaldaica nomenclatura acceptum esse videtur. Quod enim in nostra lingua legitur Deuter. 16. spontanea oblatio, Hebraice & Chaldaice dicitur *Hissab*, quam offerunt Domino in gratiarum actionem de fructibus terra, quæ & vescebantur in templo, cum recordamur precor servitutis, & ab eadem liberatione. Quod quidem omnia, cum optime conveniant prædicto à Christo instituto sacrificio; eo potius hæc nostri usi sunt nomine, quam cunctis aliis sacrificiis.*

Alii vero censent, vocem illam, nullo modo Hebraicam esse, aut ab Hebraica derivatam; alioquin omnes Christianæ nationes, sicut aliastrum retinuerunt, quales sunt Armeni, Aethiopes, &c. Nam & Greci his omnibus utuntur vocem *Missa* non item, sed pro *Missa*, Latini dicunt. Imò Syri & Maronitæ, qui Chaldaicâ linguâ Missam celebrant, vocem *Missa* non habent, & ex SS. Patribus Origenes, Iulianus, Epiphanius & Hieronymus, Hebraicæ lingue periti, hac voce nunquam utuntur. Hanc ergo vocem volunt esse Latinam, à verbo *missus* ductam, & nonnulli cum Hugone à S. Victore lib. 2. de sacramentis p. 8. cap. ultimo existimant celebrationem Eucharistiae *Missam* dici, ex eo quod in illa oblatio & preces ad Deum mittantur, sicque illorum verborum quæ in fine *Missa* dicuntur, *Ita Missæ est*, sensum esse, abire licet, quia oblatio & hostia salutis jam transmissa est cum precibus ad Deum pro vobis. Ita D. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 58. ubi hæc scribit: *Deum Missa quasi transmissio, eo quod populus factus per ministerium Sacerdotis qui sanguis vite mittitur inter Deum & homines, precibus & supplicationibus & vota transmittat. Atque Missam dicitur sacrificium, id est hostia, Missa vocatur, quia transmissa: primum nobis à Patre, ut esset nobiscum per incarnationem; postea Patri à nobis, ut intercedat pro nobis ad ipsum per passionem; ut & in sacramentum primum nobis à Patre per sanctificationem, postea Patri à nobis per oblationem. Similia docet Sanctus Thomas hic art. 4. ad 9. his verbis: Propter hoc etiam Missa nominatur, quia per angelum Sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per Sacerdotem. Vel quia Christus est*

*Hæreticorum error refellitur, & veritas
Catholica defenditur & stabilitur.*

notis missa à Deo, unde & in fine Missæ Diaconus in festis diebus populum licentia dicens, Ite missa est, scilicet hostia ad Deum per Angelum, misceat si Deo accepta. Non pauci verò cum Alcuino lib. de officiis Ecclesiasticis, cap. de celebratione Missæ; Missam dici volunt à millione seu dimissione populi, ut idem sit Missa, quod missio; sicut idem sunt collecta & collectio, sicque illorum verborum, Ite Missa est, sensum esse, jam dimissio est congregationis, abire omnibus licet, quia jam dimissi estis.

Quidquid sit de huius nominis etymologia, & significatio, certum est illud esse antiquissimum, ut ostendit Baronius ubi supra numero 60. dicens: Ea voce usque videtur suo ipsius exordio Romana Ecclesia: Nam Pius Papa, proximus Apostolorum temporibus, scribens ad Iulianum Episcopum Viennensem, idem sacrificium Missam vocans, sic dicit ut habetur tomo 1. Bibliothecæ veterum Patrum: *Soror nostra Euprepia, sicut bene recordaris, titulum domus sue pauperibus assignavit, ubi tunc cum pauperibus nostris commorantes, Missas agimus.* Item Cornelius Papa Epistola ad Lupicium Viennensem Episcopum, his utitur verbis: *Pulchre, neque cryptis notioribus, Missas agere Christianis licet.* Eodem usi sunt nomine ceteri Romani Pontifices quos longum esset sigillatim recensere. In Concilio Romano, sub Sylvestro in fine: in Concilio Carthaginensi 2. canone 3. Concilio Agathensi 2. cap. 47. & aliis, Patres qui interfuerunt, eodem quoque Missa pronomine, ipsum incertum sacrificium nominant, sicut & Ambrosius ad Marcum Epistolâ 33. Augustinus sermone 251. de tempore, Victor Utiensis libro 2. de persecutione Wandalorum, ac denique ceteri, & post ipsos Recentiores omnes. Hæc ibi Baronius.

Declaratâ igitur huius nominis etymologia & antiquitate, celebris est Catholicorum cum hæreticis concertatio, an actio illa sacra quâ in Ecclesia Catholica conficitur Eucharistia, & quæ Missa appellari solet, sit verè & propriè sacrificium: Hoc enim negant huius temporis hæretici, cum Luthero & Calvino, dicentes in nova lege solum debere dari sacrificium spirituale & improprium, quia *Vers adoratores in spiritu adorant Patrem*, ut dicitur Joannis 4. & Christum Dominum dedisse quidem nobis mensâ in qua epulemur, sed non altare super quod victimas offeramus; nec Sacerdotes consecrassent qui immolent, sed Ministros qui sacrum epulum distribuant, idèque ipsi suos Parochos Ministros vocant, non Sacerdotes. Itaque in celebratione Eucharistiæ non agnoscunt nisi quoddam improprium sacrificium, id est sacrificium laudis, aut nudam quandam memoriam crucis, non verò proprium sacrificium quod propitiatorium sit; quia (inquiunt) sacrificium crucis, cum fuerit infiniti valoris, de se sufficientissimum fuit ad placandum Deum, eique pro omnibus peccatis satisfaciendum, Catholici è contra censent Missam, sive celebrationem Eucharistiæ, esse verè & propriè sacrificium, & Christum in ea ut victimam Patri per manus Sacerdotum immolari & offerri, & simul in escam, & cibum spiritualem animæ, fidelibus distribui, & locum in quo celebratur, non solum mensâ, sed etiam altaris rationem habere, juxta illud Apostoli ad Hebræos 13. *Habemus altare, de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt.*

Tom. P.

Dico igitur, Missa, sive celebratio Eucharistiæ, est verè & propriè sacrificium.

Probatum primo: Lex gratiæ, seu Ecclesia Christi, habet verum & sibi proprium sacrificium: Sed verum & proprium legi gratiæ sacrificium, nullum aliud esse potest, præter Missam: Ergo Missa est verè & propriè sacrificium. Item licet non est certa, sacrificium enim crucis non est proprium legi Christianæ, sed commune omnibus legibus, tanquam finis earum. Item licet fuerit sensibile, est tamen modò insensibile, quia solâ fide apprehenditur, cum tamen de ratione sacrificij veri sit quod sit signum sensibile. Major verò, quam negant hæretici, probatur primò ex Scriptura: nam apertissimè Malachia 1. prænnuntiat futurum sacrificium in lege Evangelicâ, cum dicitur: *Ab ortu Solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.* Ubi licet tacer Vates dicat in præsentia sacrificatur & offertur, tamen pro tempore futuro loquitur, hic enim est frequens mos Prophetarum, ut propter certitudinem prædictiois, futura quasi præsentia vel præterita nuntient, juxta illud Ps. 21. *Diviserunt sibi vestimenta mea, id est dividunt.*

Nomine autem sacrificij, non possunt intelligi sacrificia Judæorum, quia illa non fuerunt in Gentibus, nec in omni loco ab ortu Solis usque ad occasum, sed solum in Judæa. Nec etiam intelligi possunt sacrificia Gentilium fidelium (aliqui enim Gentilium tunc habuerunt veram fidem Dei) ut interpretatur Arias Montanus super caput 1. Malachia. Tum quia Gentiles isti fideles qui nunc erant, paucissimi inveniebantur: Propheta autem loquitur de Sacrificio futuro in Gentibus, & in omni loco, ab ortu Solis usque ad occasum. Tum etiam, quia non erat tunc in Gentibus aliqua oblatio munda, quod superaret in puritate & sanctitate sacrificia Judæica, cum apud Judæos esset tunc expressior Dei fides, notitia, & cultus, quam apud alias Gentes. Adde quod ibi significatur futuram unam oblationem tantum, cum tamen apud Gentiles variis modis sacrificia ista essent diversa.

Nec demum valet responsio Calvinii dicentis Prophetam loqui de sacrificio invisibili & spirituali, quod consistit in fide crucis Christi, oratione, gratiarum actione, & aliis bonis operibus. Nam Contra est primò, quod sacrificium spirituale & improprie dictum, non solet appellari sacrificium absolute, sed cum addito, nempe sacrificium laudis, sacrificium justitiæ, vociferationis, laborum &c. Secundo, Propheta ibi loquitur de oblatione munda: omnia autem bona opera, sunt in doctrina Sectariorum immunda. Tertiò, Propheta loquitur de oblatione nova, & succedente sacrificiis legis Mosaicæ: Sed bona opera, & fides Christi non succedunt sacrificiis Judæicis, sed omnibus justis communia sunt, tam Judæis quam Gentilibus; & in quocunque loco fuit fides veri Dei, fuit etiam hoc genus sacrificiorum, id est opera bona, & fides passionis Christi: Ergo &c. Denum SS. Patres Irenæus lib. 4. cap. 52. Chrysostomus in Psal. 95. Augustinus contra Adversarium legis & Prophetarum cap. 20. Damascenus libro 4. cap. 14. & Justinus Martyr in dialogo cum Triphone,

Qq. iij